

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Tarih : 8.5.2026
Sayı : 1881

10/4181

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye'de istihdam politikalarında eşitsizliğin sonlandırılması, kadın istihdamının önündeki engellerin kaldırılması, kadınların işgücüne katılım oranları ve işgücünde kalma sürelerinin artırılması, bakım krizi ve istihdam ilişkisi bağlamında risk altındaki kırılgan grupların çalışma hayatına kalıcı katılımının sağlanması, bütüncül sosyal politika ve disiplinlerarası çalışmalarla tek başına bakımveren annelere yönelik alternatif ve ebeveyn odaklı bakım politikalarının araştırılması amacıyla, Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulmasını arz ve teklif ederiz.

Gülizar BİÇER KARACA
Denizli Milletvekili

GEREKÇE ÖZETİ

TÜİK ve UNWOMEN işbirliğiyle hazırlanan Türkiye'de İstatistiklerle Kadın 2025 bültenine göre; **86 milyon 92 bin 168 nüfusa** sahip ülkemizde; 15 yaş üstü işgücüne katılım istatistikleri kadın erkek arasındaki eşitsizliği ortaya koymaktadır. İşgücüne katılım oranı **erkeklerde yüzde 71,3 iken kadınlarda yüzde 36,2** olarak gerçekleşmiştir. İşsizlik oranlarında da kadınlar ve erkekler arasındaki fark da erkekler lehinedir. Nüfusun **yüzde 11,8'ü kadın işsiz, yüzde 7,1'i erkek işsizdir.**

İstihdam oranlarına bakıldığında da tablo istihdamda kadınların durumunun hedeflenen rakamlardan çok geriye düştüğünü ortaya koymaktadır. **İstihdamda yer alan erkek oranı yüzde 66,9 iken kadın oranı sadece yüzde 32,5** olarak gerçekleşmiştir. Bu rakam 27 AB üyesi ülkenin istihdam oranının yüzde 75,8 olduğu göz önünde bulundurulduğunda Türkiye'deki istihdam ve işsizlik tablosunun vahametini ortaya çıkarmaktadır.

"İşgücü Piyasası ve Kadın İstihdamı Ekseninde Aile Dostu Politikalar", Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) finansal desteği ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı işbirliğinde yürütülen araştırmaya göre; annelik temelli bakım modelinden ebeveyn odaklı izin politikasına geçilmesi, kalıcı kadın istihdamının ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, orantısız bakım yükünün kadınlar üzerinden alınması, bakım yükünün yanısıra yaşam ve iş dengesinin sağlanması, devredilemez babalık/ebeveyn izni izin sonrası işe dönüşlerde özellikle çocuk sahibi kadınlar aleyhine yaşanan sorunların giderilmesi, teşvik ve işveren desteklerinin özgül ihtiyaçlara göre düzenleme ile teşvik edilmesi, esnek çalışma modellerinin yarattığı sınırlılıkların sonlandırılması önerileri, yapılan araştırmaların TBMM çatısı altında değerlendirilmesini ve yeni düzenlemelerin yapılmasına zemin oluşturacak Araştırma Komisyonu tarafından çalışılmasını gerektirmektedir.

ÖNERGE GEREKÇESİ

12. Kalkınma Planı'nda yer aldığı üzere "kadın erkek fırsat eşitliğinin sağlanması ve kadınların güçlenmesi önceliğinin tüm plan, program, politika geliştirme ve uygulama süreçlerinde yer alması sağlanacaktır. Planın hedef ve politikaları arasında "özel politika gerektiren gruplarda yer alan bireylerin istihdamda kalmalarının temin edilmesi ve sahip oldukları becerilerin günümüz ihtiyaçlarına uyarlanması için hayat boyu öğrenmeye katılım artırılması, sektörlerle işbirlikleri güçlendirilmesi, kadın istihdamını artırmaya yönelik kurumsal bakım olanaklarının ekonomik ve fiziki erişilebilirliği artırılması, uzaktan çalışma gibi esnek çalışma modellerinin kayıtlı ve güvenceli bir şekilde uygulanması ve yaygınlaştırılması, mikro kredi projelerinin kadın istihdamına etkisinin güçlendirilerek yaygınlaştırılması ve gençlerin istihdamının artırılması, çalışma koşullarının iyileştirilmesi sağlanması" bulunmaktadır. 12. Kalkınma Planı ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) hedeflerine ulaşılması ancak eşitlikçi, sürdürülebilir, adaletin tesis edildiği, bütüncül bir anlayışla hazırlanan, iş-yaşam dengesini iyileştiren ve bakım sorumluluğunun kadına yüklenmesi yerine anne-baba arasında eşit dağılımı ve paylaşılmasını teşvik eden politikalarla mümkündür. Zira 2024-2028 yıllarını kapsayan hedeflere ulaşmak bir yana yaklaşıldığını söylemek dahi mümkün görünmemektedir.

Ülkemizde istihdam ve kadın politikaları birbirinden ayrılamaz ve vazgeçilmez öneme sahiptir. Kadınların istihdama katılımı ve tutunmasını artıran politika etkisi, TBMM'de kısa süre önce onaylanan doğum sonrası izinlerin uzatılması örneğinde olduğu gibi tek tek düzenlemelerle mümkün ve yeterli olamamaktadır. Kadınların yaşadığı temel sorunlar ve deneyimleri ele alan, sektörel gerçekliğe duyarlı, mevzuata rağmen uygulamadaki aksaklıkları öngören, dönüştürücü ve farklı disiplinlerce ele alınarak bir ekosistem içerisinde değerlendirilen tespitler, ortak kabul görmektedir. İstihdam ve bakım emeği ilintisi kurulmadan, bakım hizmetleri yalnızca sosyal destekle sınırlanarak, ailelerin bakım yükünü hafifleten bir sosyal altyapı ve iyi olma halini güçlendirilmeden yürütülecek politikalar kadın yoksulluğu, işsizliği ve eşitsizliği döngüsünü kronik hale getirecek kadınların yaşamına dokunamayacaktır. Kurumsal bakım hizmetleri yaygınlaşması, kreş/bakım hizmetleri, sayısal artıştan ziyade mekansal uyum (ev iş-bakım güzergâhı), erişilebilirlik, güven algısı ile ücret dengesi gözetilmesi kadın istihdamı için elzemdir.

TÜİK ve UNWOMEN işbirliğiyle hazırlanan Türkiye'de İstatistiklerle Kadın 2025 bültenine göre; **86 milyon 92 bin 168 nüfusa** sahip ülkemizde; 15 yaş üstü işgücüne katılım istatistikleri kadın erkek arasındaki eşitsizliği ortaya koymaktadır. İşgücüne katılım oranı **erkeklerde yüzde 71,3 iken kadınlarda yüzde 36,2** olarak gerçekleşmiştir. İşsizlik oranlarında da kadınlar ve erkekler arasındaki fark da erkekler lehinedir. Nüfusun yüzde 11,8'ü kadın işsiz, yüzde 7,1'i işsiz erkektir. İstihdam oranlarına bakıldığında da tablo istihdamda kadınların durumunun hedeflenen rakamlardan çok geriye düştüğünü ortaya koymaktadır. İstihdamda yer alan erkek oranı yüzde 66,9 iken kadın oranı sadece yüzde 32,5 olarak gerçekleşmiştir. Bu rakam 27 AB üyesi ülkenin istihdam oranının yüzde 75,8 olduğu göz önünde bulundurulduğunda Türkiye'deki istihdam ve işsizlik tablosunun vahametini ortaya çıkarmaktadır.

2025 İstatistiklerle Kadın Bültenine göre;**15-24 yaş genç erkek işsizlerin oranı yüzde 13,1** olarak gerçekleşmiş; genç kadın işsizlerin oranının yüzde 22,3'e ulaşmasıyla; Türkiye'de işsizliğin gençler açısından sürdürülemez noktaya geldiğini ve cinsiyete dayalı olarak eşitsizliği de ortaya koymuştur. Ne eğitimde ne istihdamda olan 15-24 yaş grubundaki NEET olarak tanımlanan grupta ise 2015'te kadınlarda yüzde 33,8 genç erkeklerde ise yüzde 14,3 iken **2024 yılında NEET kadın işsiz oranı yüzde 30,1 ile NEET erkek işsizlerin neredeyse iki katı** olarak rakamlara yansımıştır.

Çalışma hayatına dair bir başka önemli bulgu da çalışma hayatında kalma sürelerinin farklılığıdır. İşe yerleşebilmiş olan kadınların işte kalabilme, çocuk sonrası işe dönebilme, pozisyonlarını kaybetmeden ve hak kaybına uğramadan çalışma hayatında eşitlikçi anlayışla var olabilmeleri de araştırılmaya değer bir evreni oluşturmaktadır. **2024 yılında erkekler 39,7 yıl çalışma hayatında kalabiliyor iken kadınlarda bu oran da yüzde 20,7'lerde kalmıştır.**

Türkiye'de kadınların işgücünden kopuşunun ve kalıcı istihdam kayıplarının en belirginleştiği dönemlerin başında doğum sonrası dönem gelmektedir. Bu noktada; hak ve mekanizmalara erişim engelleri yaşanmakta, uygulamada sınırlılığın sürdüğü gözlemlenmektedir. Doğum ve çocuk kadına özgülenemeyecek, kadın çalışmalarına indirgenemeyecek, eşit sorumluluğu öncelmesi gereken içermeci ve eşitlikçi bir sosyal politika alanı olarak yapılandırılmalıdır. Aynı zamanda kalıcı kadın istihdamı

nitelikli işgücünün korunması, verimli işgücü ve çalışma hayatı, çocuğun üstün yararı, insan varlığı ve ülke ekonomisi bağlamında da kesişimselliği gözetilen çok boyutlu bir çalışma alanı olarak kadın, aile, çocuk ve çalışma hayatı düzenlemeleri; anayasanın eşitlik ilkesini hatırlamamız gereken en temel noktadır.

Hanesinde 3 yaşın altında çocuğu olan 25-49 yaş grubundaki kişilerin istihdam oranı, **2024'te erkeklerde yüzde 90,4 iken kadınlarda sadece yüzde 26,9'dur.** Hanesinde 3 yaşın altında çocuğu olmayan 25-49 yaş grubundaki kişilerin istihdam oranı görece daha yüksek olarak seyretmektedir: **Yüzde 80,1 erkeklerdeki oran, kadınlarda ise yüzde 58,6'dır.** Kadınlarda ev işleriyle meşguliyetin iş gücüne dahil olmama nedenleri arasındaki payı (yüzde 35) da ev içi işler ve karşılıksız bakım emeğinin kadınları istihdamdan uzaklaştırmasında temel etkenlerden biri olarak bakım paradigmasında değişikliği gerektirmektedir.

"İşgücü Piyasası ve Kadın İstihdamı Ekseninde Aile Dostu Politikalar", Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) finansal desteği ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı işbirliğinde yürütülen araştırmaya göre; doğum yapmış olan kadınların istihdamı ağırlıklı olarak hizmet sektörü ve idari destek niteliği taşıyan mesleklerde yoğunlaşmakta; en yüksek istihdam payını perakende ticaret, insan sağlığı hizmetleri ve eğitim sektörleri oluşturmaktadır. İdari kayıtlara göre, kayıtlı çalışan (4/a'lı) kadınların **yaklaşık %83'ü özel sektörde, %17'si kamu sektöründe istihdam** edilmektedir.

Doğum Sonrası İşgücü Piyasasından Çıkış temel eksen olarak karşımıza çıkmaktadır. En dikkat çekici bulgu; doğum sonrasında kadınların işgücü piyasasından ayrılmak zorunda kalmasıdır. Doğumdan sonraki **1 ay içinde kadınların %3,7'si, 6 ay içinde %39,9'u, 12 ay içinde %56,5'i, 36 ay içinde ise %72,8'i işten ayrılmaktadır.** Bu bulgular, doğum sonrası işgücü piyasasından kopuşun çoğunlukla ani değil, zaman içinde kademeli olarak gerçekleştiğini göstermektedir. Mikro ölçekli firmalarda çalışan kadınların doğum sonrası işten ayrılma oranının %83,5, büyük firmalarda ise %65,5 civarında olması; büyük firmalardaki kurumsal insan kaynakları uygulamalarının kalıcı istihdamdaki önemini göstermesi açısından not edilmelidir.

Türkiye'de doğum sonrası dönem, kadınların işgücünden kopuşunun ve kalıcı istihdam kayıplarının en belirginleştiği dönemdir. Bu noktada; hak ve mekanizmalara erişim engelleri yaşanmakta, uygulamada sınırlılığın sürdüğü gözlemlenmektedir. Doğum ve çocuk kadına özgülenemeyecek, kadın çalışmalarına indirgenemeyecek

eşit sorumluluğu öncelmesi gereken içermeci bir sosyal politika alanı olmalıdır. Aynı zamanda kalıcı kadın istihdamı, nitelikli işgücünün korunması, verimli işgücü ve çalışma hayatı, çocuğun üstün yararı, insan varlığı ve ülke ekonomisi ve istihdam politikaları bağlamında da kesişimselliği gözetilen çok boyutlu politikaların ana eksenidir.

Bakanlık ve UNFPA destekli yürütülen ve Nisan ayında açıklanan raporda Türkiye'nin ihtiyacı; hakları erişilebilir hale getiren, bakım yükünü adil dağıtan, çalışma hayatında esnekliği güvenceye alan ve işvereni destekleyen bütüncül bir aile dostu ekosistem olarak tespit edilmiştir. Nicel ve nitel araştırma bulguları doğrultusunda Türkiye için önerilen politika vizyonu; ebeveyn odaklı, erişilebilir bakım ekosistemine sahip, güvenceli esnekliği mümkün hale getiren ve işvereni teşviklerle desteklerken kadınları gözetilen bütüncül bir aile dostu politika sisteminin oluşturulmasıdır.

Annelik temelli bakım modelinden ebeveyn odaklı izin politikasına geçilmesi, kalıcı kadın istihdamının sağlanması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, orantısız bakım yükünün kadınlar üzerinden alınması, bakım yükünün yanısıra yaşam ve iş dengesinin sağlanması, devredilemez babalık/ebeveyn izni izin sonrası işe dönüşlerde özellikle çocuk sahibi kadınlar aleyhine yaşanan sorunların giderilmesi, teşvik ve işveren desteklerinin özgül ihtiyaçlara göre düzenleme ile teşvik edilmesi, esnek çalışma modellerinin yarattığı sınırlılıkların sonlandırılması önerileri, yapılan araştırmaların TBMM çatısı altında değerlendirilmesi ve yeni düzenlemelerin yapılmasına zemin oluşturacak Araştırma Komisyonu tarafından çalışmasını gerektirmektedir.

Çocuk ve kadın üzerinden yürütülen politikaların yeniden gözden geçirilmeye ihtiyacı vardır. Çocuk sahibi olma ya da olmama kararı, azalan ve yaşanan nüfus üzerinden ele alınarak demografik indirgemeci yaklaşımla sosyal devletin sorumluluklarını aileye, ailede de kadına devretme politikasının bir parçası olarak ele alınmamalıdır. Öte yandan çocuk sahibi olmak, bireysel tercih ile sınırlandırılarak ele alınacak bir konu değil hane içi bakım yükünün kadın ve erkek arasında eşit paylaşımı, güvenceli işgücü piyasası, kapsayıcı sosyal güvenlik sistemi ve erişilebilir kamusal bakım hizmetleri ile doğrudan ilintilidir. Annelik kutsiyeti tartışmaları kalıcı kadın istihdamı meselesini çözmeyi, özellikle çocuk sayısı artışını teşvik eden söylemler ve girişimler; çocuk sahibi kadınların çalışma hayatından kopuşunu ya da işe geri dönüşünün bilimsel ve kanıta dayalı temellerini görmezden gelmektedir.

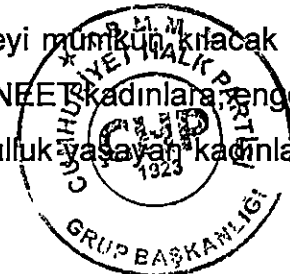

Bekar Anneler Derneği'nin TBMM'de yaptıkları görüşmelerde de talep ettiği Türkiye'de tek ebeveynli hanelerin ekonomik büyüklüğünün, harcama kalıplarının ve yoksulluk risklerinin kapsamlı biçimde tespit edilmesi için araştırma komisyonu kurulması; sadece tek haneleri değil tüm toplumu, kadın, çocuk, aile, kurum bakımı ve istihdamı doğrudan ilgilendirmektedir. Tek ebeveynlerin iş-yaşam dengesini kurmalarını zorlaştıran yapısal engellerin analiz edilmesi ve bu engelleri azaltacak yasal ve kurumsal teşvik mekanizmalarının araştırılması, Avrupa Birliği ve OECD ülkelerinde tek ebeveynli hanelere yönelik uygulanan sosyal politika-destek modellerinin incelenerek gelir, cinsiyete duyarlı istihdam ve alternatif ekonomi modellerinin Türkiye'ye uyarlanabilirliğinin araştırılması da kurulacak araştırma komisyonunun ele alması gereken kısıtlımlardan birini oluşturmalıdır.

Türkiye'de **tek ebeveynli hanelerin %80'inden fazlasını anneler** oluşturmakta; sayıları **3,5 milyonu bulan tek başına ebeveynlerden** oluşan hanelerin işgücüne katılım oranları ise bir başka gerçekliğe işaret etmektedir. Bekar Anneler Derneği'nin açıklamasında tek ebeveynlerin gelir kırılganlığı, borçlanma, yoksulluk riski ile karşı karşıya oldukları ifade edilmektedir. Düzensiz gelir, sınırlı iş fırsatları ve bakım yükü nedeniyle istihdama sürdürülebilir katılımın zorluğu nedeniyle Bekar annelerin sadece %10'u istihdamda yer alabilmektedir. Dernek paylaştığı verilerle **kadınların genel iş gücüne katılım oranını ortalama %35,8** baz alırken **annelerde bu oranın %27'ye düştüğünü, bekar annelerde sürdürülebilir istihdam oranının ise %10 seviyelerinde kaldığına** dikkat çekmektedir.

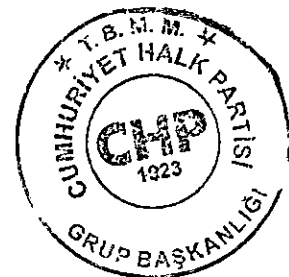
Bu veriler; kırılgan toplumsal gruplar için özgül çözümler ve mevzuat düzenlemelerini önemli hale getirmektedir. Sorun yalnızca cinsiyet temelli değil; aynı zamanda tek ebeveynli hanelerin karşı karşıya kaldığı yapısal bir sosyal politika boşluğu ve ekonomik destek yoksunluğu yönüyle de araştırılmalıdır. Tek ebeveynli hanelerdeki kadınların istihdama katılım oranını artıracak bakım ve istihdam politikaları da işsizlik, gelir eşitsizliği ve yoksulluğun kuşaklararasındalığını kırmanın bir başka boyutudur. Özgül istihdam ve bakım hizmetleri; yalnızca ebeveynlerin değil, aynı zamanda bu hanelerde yetişen çocukların ekonomik geleceğinin korunması açısından da stratejik önem taşımaktadır.

Kadın istihdam piyasasındaki eşitsizliği tersine çevirmeyi mümkün kılacak bir araştırma komisyonu kurulması durumunda genç kadınlardan NEE kadınlara, engelli kadınlardan kız çocuklarına, yaş alan kadınlardan derin yoksulluk yaşayan kadınlara

farklı kırılğan gruptaki kadınlar için çözüm odaklı raporlama, ayrıştırılmış veri ve istatistik bankası da ortaya konacaktır.

Türkiye'de istihdam politikalarında eşitsizliğin sonlandırılması, kadın istihdamının önündeki engellerin kaldırılması, kadınların işgücüne katılım oranları ve işgücünde kalma sürelerinin artırılması, bakım krizi ve istihdam ilişkisi bağlamında risk altındaki kırılğan grupların çalışma hayatına kalıcı katılımının sağlanması, bütüncül sosyal politika ve disiplinlerarası çalışmalarla tek başına bakımveren annelere yönelik alternatif ve ebeveyn odaklı bakım politikalarının araştırılması amacıyla Meclis Araştırma Komisyonu kurulması zaruri hale gelmiştir.

1881 Sayılı Mec. Aras

MİLLETVEKİLİ ADI SOYADI	SEÇİM BÖLGESİ	İMZA
Mehmet GÜZELMANŞUR	HATAY	M.
Hikmet Yalın Halkı	İsparta	
Ümit Özbekle	İzmir Mu.	
Semra DİNGER	Ankara Mu	
HAZAR KARASU	Sivas Mu	
Şeref ARPAÇI	Antalya Mu.	
Servet Mullaoglu	Hatay Mu.	S.M.
İbrahim ARSLAN	Eskişehir Mu	
R. İ. NALBAĞCI OĞLU	İzmir	
Malir POLAT	İzmir	
Seyit TORUN	ORDU	
Ahmet Tunay ÖZKAN	İzmir	
Cemal ENGİNYURT	İstanbul	
Gamze TAŞCIER	Ankara	
Gamze Akkoş İlgezdi	İstanbul	
Turan Tarkan ÖZEL	İstanbul	
Sevda Karaca Demir	Gaziantep	
Aliye Coşur	Antalya	
Aliye Tınrı Erdener	Ankara	
Belir Başevirgen	Manisa	
Ali KARAOBA	USAK	

Rahmi Azkin TÜRELI

İZMİR

Ahmet Kulu

